

LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

1.10.2009

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 LÄÄKEHOIDON SISÄLTÖ JA TOIMINTATAVAT	4
2.1 Viola-kotiyhdistyksen toiminnan kuvaus lääkeshoidon kannalta.....	4
2.2. Lääkehoidon vaativuustason ja toimintatapojen määrittäminen.....	6
2.3 Lääkehoidon riskitekijät ja ongelmakohdat	8
3 LÄÄKEHOIDON OSAAMISEN VARMISTAMINEN, YLLÄPITÄMINEN.....	11
JA KEHITTÄMINEN	11
3.1 Perehdyttäminen lääkehoitoon	11
3.2 Lääkehoidon osaamisen varmistaminen, ylläpitäminen, kehittäminen ja seuranta.....	11
4 HENKILÖSTÖRAKENNE, HENKILÖSTÖN VASTUUT, VELVOLLISUUDET JA TYÖNJAKO	13
4.1 Henkilökunta ja henkilöstörakenne	13
5 LUPAKÄYTÄNNÖT.....	20
5.1 Palvelutalon ja ryhmäkodin sairaanhoitajat/terveydenhoitajat (laillistetut terveydenhuollon ammattihenkilöt)	20
5.2 Apuhoitaja/perushoitaja/lähihoitaja (nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöt)	21
5.3 Muu henkilöstö.....	22
6 LÄÄKEHUOLTO	23
6.1 Peruslääkevalikoima.....	23
6.2 Lääkkeiden tilaaminen ja toimittaminen apteekkista	24
6.3 Lääkkeiden säilytys Viola-kodissa ja Willa-Violassa	25
6.3 Lääkkeiden palauttaminen ja hävittäminen	25
7 LÄÄKKEIDEN JAKAMINEN JA ANTAMINEN.....	26
8 ASIAKKAAN INFORMOINTI JA NEUVONTA	28
8.1 Lääkäri.....	28
8.2 Viola-koti ry:n hoitohenkilökunta	28
9 LÄÄKEHOIDON VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI.....	30
10 DOKUMENTOINTI JA TIEDONKULKU	31
11 SEURANTA- JA PALAUTEJÄRJESTELMÄT	33
12 TYÖRYHMÄ.....	34
LÄHTEET.....	35
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Sosiaali- ja terveysministeriön helmikuussa 2005:32 julkaisema opas Turvallinen lääkehoito - valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa, suositaa kaikkia terveydenhuollon toimintayksiköitä laatimaan oman lääkehoitosuunnitelman (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 3). Viola-koti ry:n toimipisteiden lääkehoidon suunnittelusta ja organisoinnista vastaavat Viola-koti ry:n johto, sekä sairaanhoitotoiminnasta vastaava lääkäri yhteistyössä hoitotyön johdon kanssa. Lääkehoitosuunnitelma laaditaan toimintayksiköissä lääkehoitoon osallistuvien terveydenhuollon ammattihenkilöstön moniammatillisena yhteistyönä. Viola-koti ry:ssä lääkehoitoon osallistuvat terveydenhuollon ammattihenkilöt tarkistavat ja hyväksyvät lääkehoitosuunnitelman vuosittain.

Yhdistyksen toiminnasta vastaa johtokunta, johon kuuluu kuusi jäsentä:

puheenjohtaja, sosiaalineuvos Seppo Rantanen

apulaispormestari Irja Tulonen

rouva Orvokki Moisio

kiinteistövälittäjä Seppo Kovalu

toimitusjohtaja Kalervo Kummola

lääk.lis. Aki Kuukankorpi

Yhdistyksen toiminnanjohtaja on Aino Kantojärvi.

organisaatiokaavio (liite 1).

2 LÄÄKEHOIDON SISÄLTÖ JA TOIMINTATAVAT

2.1 Viola-kotiyhdistyksen toiminnan kuvaus lääkehoidon kannalta

Viola-kotiyhdistys toimii kahdessa palvelutalokiinteistössä, KOY Tampereen Violassa, joka valmistui 1998, sekä KOY Willa Violassa, joka valmistui 2007, Viola-kodissa on 60 vuokra-asuntoperiaatteella toimivaa palveluasuntoa sekä 10-paikkainen ryhmäkoti. Willa Violassa on 20-paikkainen ryhmäkoti sekä 32 omistusasuntoa, joiden asukkaat halutessaan liittyvät Viola-palveluiden piiriin. Toimimme yhteistyössä Tampereen kaupungin sekä alan yhteisöjen kanssa. Tampereen kaupunki ostaa Viola-kotiyhdistys ry:ltä asumispalveluja sekä vanhusten palvelukeskus- ja päiväkeskustoimintaa. (Viola-Kotiyhdistys ry 2008,4.)

Viola-kodin ja Willa Violan ryhmäkodit ovat tehostetun palveluasumisen yksiköitä eli jatkuvaa hoitoa ja valvontaa tarvitsevien vanhusten asumisyksiköitä. Ryhmäkodeissa asukkaat asuvat vuokralla. Jokainen maksaa tarvitsemansa hoitotarvikkeet itse, myös pyykkihuollosta ja lääkkeistä laskutetaan. Näin perustellaan sitä, että he asuvat itsenäisesti, vaikkakin valvotussa ympäristössä. Ryhmäkodeissa kuten koko Viola-kodissa sekä Willa Violan senioriasunnoissa on ympärivuorokautinen valvonta. Jokaisella asukkaalla on oma turvaranneke, josta hälytykset ohjautuvat hoitohenkilökunnalle asiakkaiden kanssa tehtyjen sopimusten mukaan. (Viola-Koti yhdistys ry 2008,6-7.)

Tampereen kaupunki on jaotellut ostopalveluina ostettavat asumispalvelut neljään eri tuotteeseen: tuettu asuminen, palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja lyhytaikainen asuminen. Asumismuoto määräytyy asukkaan kunnan ja hänen tarvitsemiensa palvelujen perusteella. Lisäksi palvelutaloissa on seitsemän taloutta, joiden asukkaat ostavat palvelut yksityisesti. Palvelukeskustiloina Viola-kodissa on ravintola, monitoimitila, kuntosali ja uima-allasosasto lämminvesialtaineen. Willa Violassa on vanhusten päiväkeskus, johon kuuluu omat saunatilat, sekä Kunto Galleria, joka käsittää ison liikuntatilan ja kuntosalilaitteita. (Viola-Koti yhdistys ry 2008,5.)

Asumispalvelujen sisältö on määritelty palvelu- ja hoitosuunnitelmassa, joka tehdään jokaisen kohdalla yksilöllisesti. Asukkaan muuttaessa Viola-kotiin tai Willa Violaan tehdään palvelu- ja hoitosuunnitelma yhdessä asukkaan ja hänen omaistensa kanssa. Suunnitelmaa tarkistetaan aina toimintakyvyn ja terveydentilan muuttuessa, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitaan myös lääkehoidon toteutus. Asukkaan kotihoitotarpeet käydään yhdessä läpi ja tehdään sopimukset palveluista. Asukkaan maksettavaksi tulee hoidon ja avun tarpeen mukaan määräytyvä palvelumaksu, maksut ruokailuista, lääkkeistä, puheluista ym. henkilökohtaiseen elämään liittyvistä menoista. (Viola-Koti yhdistys ry 2008,5)

Toiminta- ja hoitoperiaatteissamme korostuvat asukkaiden itsenäinen ja aktiivinen elämä. Pyrimme toiminnallamme luomaan hyvän ja turvallisen elämän viihtyisässä ympäristössä. Peruseriaatteitamme ovat asiakaslähtöisyys ja yksilöllisten voimavarojen huomioon ottaminen. Kunnioitamme omatoimisuutta ja itsemääräämisoikeutta. Noudatamme yksilöllistä, asiakaslähtöistä ja kuntouttavaa hoitotyötä. (Viola-Koti yhdistys ry 2008,5.)

Viola-koti ry:n toimipisteissä asukkaille annetaan terveyden- ja sairaanhoitoa, hoivaa, huolenpitoa, kuntoutusta sekä erilaisia tukipalveluita heidän omassa kodissaan yhteistyössä hoitoon osallistuvien kanssa. Asukkaita avustetaan sellaisissa toiminnoissa, joista hän ei muulla tavoin selviydy. Palvelukokonaisuuden muodostavat kotipalvelu, kotisairaanhoito ja kotihoidon tukipalvelut. Palvelujen tarkoituksena on tukea asiakkaan toimintakykyä ja elämänhallintaa. Asukkaita palvelukodeissa on yhteensä 140 ja vakituista henkilökuntaa 50. Asukkaiden keski-ikä on 86 vuotta. (Viola-Koti yhdistys ry 2008.5,14.)

Asiakkaista osa on muistihäiriöisiä ja tämä asettaa lääkehoidon toteutumiseksi oman haasteensa. Muita yleisiä sairausryhmiä ovat mm. sydän- ja verisuonisairaudet, diabetes, tuki- ja liikuntaelinsairaudet kipuineen, keuhkosairaudet sekä psyykkiset sairaudet. Vanhuksilla lääkkeiden metabolia on muuttunut ja munuaisten vajaatoiminta on yleistä.

2.2. Lääkehoidon vaatavuustason ja toimintatapojen määrittäminen

Lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa, jota pääsääntöisesti toteutetaan lääkehoidon koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimesta ja vastuulla. Lääkkeen määräämis- ja oikeellisuusvastuu on aina lääkärillä. Lääkkeen annostellut tai jakanut henkilö vastaa osaltaan siitä, että lääkettä annetaan määräyksen mukaisesti. Sairaanhoidolliset toimenpiteet ovat kansanterveyslain mukaista toimintaa ja kuuluvat lääkärin valvontaan ja vastuuseen. Sairaanhoidolliset toimenpiteet ovat osa palvelu- ja hoitosuunnitelman mukaista asiakkaan hoidon kokonaisuutta. Sairaanhoidollisiksi toimenpiteiksi luokitellaan mm. lääkkeiden jako, lääkehoidon toteuttaminen, injektiot ja haavahoidot. Ensisijaisesti sairaanhoidolliset toimenpiteet kuuluvat terveydenhuollon ammattihenkilön (lääkäri, terveydenhoitaja, kättilö, sairaanhoitaja) tehtäviin koulutuksen sekä siihen liittyvän erikoisosaamisen johdosta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Vastaavalla sairaanhoitajalla on kokonaisvastuu oman vastualueensa lääkehoidosta. Kokonaisvastuulla tarkoitetaan toiminnan organisointia, asiakashoitoon liittyvää tehtäväjakoja, lääkehoitoon liittyvää ohjausta, neuvontaa ja valvontaa sekä työyksikön lääkehuollon toimivuudesta huolehtimista yhteistyössä muiden hoitoon osallistuvien kanssa

Yksinkertaiset toimenpiteet, kuten perusvoiteen levitys, ihonhoito, muu perushoito, kylvytys, kynsien leikkaus, laastarin tai yksinkertaisen taitoksen asettaminen sekä annostelurasiasta tai lääkepussista lääkkeen antaminen asiakkaalle, perä- tai emätinpuikkojen asettaminen ja silmä- ja kostutustippojen antaminen eivät ole sairaanhoidollisia toimenpiteitä.

Viola-koti ry:ssä terveydenhuollon nimikesuojattu ammattihenkilö (apuhoitajat, perushoitajat, lähihoitajat) voivat suorittaa tiettyjä sairaanhoidollisia toimenpiteitä (mm. lääkkeen jako, ihonalaiset injektiot) sen jälkeen kun ovat saaneet siihen erillisen luvan. Ennen luvan myöntämistä on varmistettava perustiedot tarkastamalla todistukset ja näytöillä käytännön taidot (liitteet 3 ja 4). (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.) Viola-koti ry:n toimipisteissä lääkkeitä annetaan luonnollista tietä mm. suun kautta, rectumiin, silmä- ja korvatippoina sekä injektioina ihonsisäisesti, ihon alle ja lihakseen. Suonensisäistä neste- ja lääkehoitoa Viola-kodeissa ei ole.

Vuonna 2006 tehtiin sopimus Sammon apteekin kanssa koneellisen lääkejaon aloittamisesta. Asukkaat siirtyivät asteittain annosjakeluun. Lääkkeiden koneellinen annosjakelu on toimintamalli, jossa apteekki toimittaa kahden viikon välein asiakkaan aamu-, päivä- ja iltalääkkeet kukin annoskerta omiin pusseihin pakattuna. Apteekki myös säilyttää reseptit ja huolehtii reseptien uusimisesta. Koneellinen lääkejakelu lisää asiakkaan lääketurvallisuutta ja lääkehoidon oikeellisuutta, koska inhimilliset virheet jäävät pois. Lääkehävikin määrä pienenee. Lisäksi annosjakelussa käytetään suuria pakkauskokoja ja aina halvinta rinnakkaislääkettä, jolloin lääkkeen yksikköhinta on asiakkaalle edullisempi. Hoitajien resurssit kohdistuvat lääkkeiden vaikutusten seurantaan.

2.3 Lääkehoidon riskitekijät ja ongelmakohtat

Lääkehoidon suurimmat riskit ja ongelmakohtat liittyvät tiedonkulkuun ja hoitajien riittävän lääkehoidon osaamisen ylläpitämiseen ja kouluttamiseen. Hoitajan on aina pyrittävä tiedostamaan asiakkaan voinnin mahdollinen muutos ja tapahtuneiden lääkemuutosten vaikutukset, vaikka esimerkiksi muistihäiriöinen asiakas ei kykenisi asiaa itse ilmaisemaan. Asiakkaan lääkehoidon suunnittelussa on huomioitava myös lääkkeiden annosteluajankohtien tarkkuus esimerkiksi Parkinsonlääkkeet ja tyhjään vatsaan otettavat lääkkeet .

Seuraavia ongelmia liittyy lääkehoidon toteutukseen:

1. Haasteellisia ovat sairaalasta kotiutuvat asiakkaat, joiden lääkehoidon toteutus ei ole kunnossa. Asiakas ei mahdollisesti saa heti sairaalasta määrättyä lääkettä, jolloin lääkehoidon toteutus katkeaa. Yksityislääkäri määrää lääkkeitä, joista ei tule tietoa Viola-kodin toimipisteisiin.
2. Käytössä olevia lääkkeitä on paljon ja hoitajien on vaikea oppia niitä kaikkia. On monia kaupanimiä, joissa on sama vaikuttava aine.
3. Hoitohenkilökunnan vaihtuvuus ja uudet sijaiset hankaloittavat lääkehoidon onnistumista.
4. Sijaisten perehdytys tuo omat haasteensa lääkehoitoon. Jokaisella lääkehoitoon osallistuvalla on riittävät taidot tunnistaa ja valmiudet toimia, mikäli asiakas saa lääketeiden aiheuttaman allergisen reaktion.
5. Kiireessä aseptinen työskentely saattaa unohtua. Lääkkeen antotilanne tulee olla rauhallinen. Joskus voi joutua keskeyttämään työn muiden tehtävien vuoksi esimerkiksi puhelimen soidessa.

6. Asiakkaasta lähteviä ongelmakohtia on esimerkiksi asiakkaan haluttomuus ottaa lääkettä tai hän ottaa ne miten sattuu. Asiakkaat käyttävät itsehoitolääkkeitä joita hankkivat itse tai omaiset tuovat.

7. Tila, jossa lääkkeet säilytetään ja jaetaan, tulisi olla häiriötön.

8. Lääkemääräys tulisi aina antaa kirjallisena ja se tulee kirjata potilasasiakirjoihin. Lääkäriä myös konsultoidaan puhelimitse. Lääkäri antaa hoitajille suullisia lääkemääräyksiä ja tällöin korostuu haaste lääkärin ja hoitajan ammattitaidolle kuvata tarkasti ja täsmällisesti asiakkaan lääkitys sekä pitää ja potilastiedot lääkitystiedot ajan tasalla.

KUVIO 1. Lääkehoidon riskikohdat lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön näkökulmasta (Turvallinen lääkehoito 2006, 38)

2.3 Lääkehoidon vaiheiden kuvaaminen

Asukas/vanhus	Tarvitsee lääkehoitoa. Lääkehoidon tarpeen tunnistaa potilas itse, omaiset, lääkäri tai hoitajat.
Lääkäri	Diagnosoi ja arvioi asukkaan hoitotarpeet. Määrää lääkkeet ja hoidon kirjallisesti potilasasiakirjoihin. Kirjoittaa reseptin asukkaalle. Kertoo hoidosta ja neuvoo asukasta. Lääkäri arvioi hoidon ja suunnittelee jatkohoidon.
Vastaava sairaanhoitaja	Sairaanhoitaja ottaa vastaan kirjallisesti tai suullisesti annetun määräyksen ja toimeenpanee määräyksen tallentamalla sen asukkaan lääkelistaan. Kirjaa annetut lääkkeet, mitä asukkaalle on kerrottu ja mitä huomioita on tehty. Tilaa tarpeelliset lääkkeet asukkaalle apteekista. Ilmoittaa muutoksesta apteekkiin koneellisessa lääkejaossa tai tilaa erillisen lääkepakkauksen, josta lääke jaetaan asukkaan dosettiin.
Apteekki	Lääkkeen valmistus ja käyttökuntoon saattaminen, lääkkeen toimitus, lääkeinformaatio.
Osaston henkilökunta (sh, ph/lh)	Jakaa ja antaa lääkkeet vanhuksille toimivaltansa ja määräyksen mukaisesti. Kertoo asukkaalle lääkkeestä, neuvoo ja tarkkailee lääkkeen vaikutusta. Raportoii sairaanhoitajalle/lääkärille ja kirjaa havaintonsa.
Asukas/vanhus ja omainen Osaston henkilökunta (sh, ph/lh)	Vaikutusten arviointi ja jatkohoidon suunnittelu
Asukas/vanhus	Hoidettu asukas, jatkohoito arvioitu.

3 LÄÄKEHOIDON OSAAMISEN VARMISTAMINEN, YLLÄPITÄMINEN JA KEHITTÄMINEN

3.1 Perehdyttäminen lääkehoitoon

Lääkehoitoon perehdyttäminen on osa perehdytysohjelmaa ja yksikön toimintaohjeisiin perehdyttämistä. Uudelle työntekijälle nimetään perehdytyksestä vastaava sairaanhoitaja. Perehdytyksessä esitellään asukkaiden käytössä olevat lääkekortit ja kerrotaan lääkehoidon toteutus. Esitellään lääkehoidon tietolähteet ja ohjeistukset esimerkiksi apteekin ohjeet, Pharmaca Fennica, koneellinen lääkkeenjako ja Marevan-hoidon toteutus.

3.2 Lääkehoidon osaamisen varmistaminen, ylläpitäminen, kehittäminen ja seuranta

Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön tulee ymmärtää lääkehoidon merkitys osana hoidon kokonaisuutta. Miksi lääkettä annetaan, mitä lääkettä, kuinka paljon, miten ja mitä antoreittiä käyttäen, sekä lääkkeen vaikutuksen arviointi. Pelkkä tekninen osaaminen ei riitä. Lääkehoidon toteuttaminen edellyttää juridisen, farmakologisen, fysiologisen, patofysiologisen ja lääkelaskentaan liittyvän tietoperustan hallintaa. Lääkemuotojen ja lääkevalmisteiden sekä niiden ominaisuuksien ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta eri lääkemuotoja käsitellään oikealla tavalla lääkettä käyttökuntoon saatettaessa ja potilaalle annosteltaessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006,46-47.)

Sairaanhoitajilla ja terveydenhoitajilla on perusvalmiudet lääkehoidon toteuttamiseksi. Heidän osaamisensa varmistetaan perehdytyksen yhteydessä sekä tarvittaessa teoreettisella kokeella. Lääkäri myöntää kirjallisen rokotusluvan (liite 2). Lähihoitajan ja perushoitajan koulutukseen kuuluu myös lääkehoito, heidän osaamisensa varmistetaan näyttökokeella. Näyttökokeessa jaetaan lääkkeet dosettiin lääkekortin mukaan ja sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja tarkistaa lääkkeet, sekä he tarkistavat myös katetroinnin ja pistämisen osaamisen (liitteet 3,4). Näyttö annetaan hyväksyttävästi kolme kertaa. Hyväksyttävästi suoritettujen näyttöjen jälkeen lääkäri myöntää kirjallisen lääkehoitoluvan (liite 5). Lupatodistus on voimassa Viola-koti ry:n toimipisteissä.

Lääkehoitoa ja sen toteuttamista käsitellään hoitajapalaverissa ja henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa. Lääkehoidon osaamista ylläpidetään ja kehitetään täydennys- ja lisäkoulutuksella ja muulla ulkopuolisella koulutuksella yksilöllisen sekä koko yksikön tarpeen mukaan, jotka esimies käy läpi kehityskeskusteluissa. Opiskelijoiden kohdalla varmistetaan riittävät opinnot. Hoitohenkilökunnalla on velvollisuus osallistua hänelle osoitettuun täydennyskoulutukseen. Aloite lääkehoitokoulutuksesta voi tulla joko työntekijältä itseltään tai esimieheltä. Työntekijällä on vastuu ilmoittaa, jos hän ei hallitse jotain lääkehoidon osa-aluetta.

4 HENKILÖSTÖRAKENNE, HENKILÖSTÖN VASTUUT, VELVOLLISUUDET JA TYÖNJAKO

Pääsääntö lääkehoidon toteutuksen vastuissa on, että jokainen lääkehoitoa toteuttava tai siihen osallistuva kantaa vastuun omasta toiminnastaan. Lääkehoidon toteuttaja vastaa, että lääkkeet jaetaan ja annetaan määräyksen mukaisesti. Viola-kodissa ja Willa-Violassa on vastaavan sairaanhoitajan lisäksi jokaisella asukkaalla on omahoitaja, joka perehtyy tarkemmin asukkaan lääkkeisiin.

4.1 Henkilökunta ja henkilöstörakenne

TOIMINNANJOHTAJA

Viola-koti yhdistys ry:n toiminnanjohtajalla Aino Kantojärvellä on vastuu työnjaosta eli siitä, kenelle eri tehtävät toimintayksikössä kuuluvat. Työhönottotilanteessa arvioidaan työntekijän koulutus, kokemus ja ammattitaito suhteessa kyseiseen tehtävään ja tarkistetaan opinto- ja työtodistukset. Toimintayksikköjen palvelujen vastuuhenkilöt ovat vastuussa palvelutalon hoitohenkilökunnan lääkehoidon osaamisesta. Kehityskeskusteluissa käydään yksilöllisesti läpi koulutustarpeet. He seuraavat kenellä on tarvittavat luvat suorittaa lääkehoitoa yksikön vaativuustason mukaisesti ja huolehtivat siitä, että henkilökunta toiminnassaan noudattaa ohjeita terveyden- ja sairaanhoidosta sekä koordinoivat terveyden- ja sairaanhoidollista koulutusta.

LÄÄKÄRI

Lääkäri vastaa lääkehoidon kokonaisuudesta, joka määrätään pääsääntöisesti kirjallisesti ja poikkeustapauksissa suullisesti. Lääkäri arvioi asiakkaan lääkehoidon tarpeen ja päättää lääkehoidon toteuttamisesta huomioiden asiakkaan terveydentilan, sairaudet, aikaisemman lääkityksen ja allergiat. Lääkäri vastaa yhteistyössä lääkehoidon koulutuksen saaneen terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa hoidon tarpeen arvioinnista, lääkehoidon ohjauksesta, neuvonnasta ja vaikuttavuuden arvioinnista.

Viola-koti ry:n toimipisteissä on käynyt syyskuusta 2009 alkaen kaksi lääkäriä. Tehostetussa palveluasumisessa asuvien omalääkärinä toimii geriatri Elisa Marjamäki. Hän on Tampereen kaupungin osoittama ostopalvelulääkäri ja hän käy sekä Viola-kodissa että Willa-Violassa vuoroviikottain. Hän tapaa tehostetussa palveluasumisessa olevat asukkaat säännöllisesti ja arvioi asiakkaan lääkehoitoa yhteisymmärryksessä asiakkaan ja heidän omaistensa kanssa esimerkiksi dementiaa sairastavan asukkaan kohdalla. Tarvittaessa hän antaa konsultaatio apua ja vastaanottaa muitakin Viola-kodin toimipisteissä asuvia vanhuksia.

Niitä Viola-kodin palveluasumisessa, tuettussa palveluasumisessa sekä Viola-kodissa ja Willa Violassa asuvia yksityisasiakkaita, jotka eivät itsenäisesti pysty menemään ja selviytymään lääkärikäynnistä Tammelan lääkäriasemalla sijaitsevassa omalääkärin vastaanottopisteessä, hoitaa Tampereen kaupungin osoittama ostopalvelulääkäri, yleislääkäri Antti Mäkelä. Hän käy Viola-kodin toimipisteissä kerran viikossa.

PALVELUTALON JA RYHMÄKODIN SAIRAANHOITAJAT JA
TERVEYDENHOITAJAT (LAILLISTETUT TERVEYDENHUOLLON
AMMATTIHENKILÖT)

Viola-kodin toimipisteissä vastuusairaanhoitajien ja -terveydenhoitajien työnkuva lääkehoidon osalta:

1. Sairaanhoitajajien ja terveydenhoitajajien lääkehoidon osaamiseen kuuluu asukkaan kokonaislääkityksen selvittäminen ja lääkityksen asianmukaisuuden arvioiminen yhdessä lääkärin kanssa. Vastuuhoitajat esittelevät asukkaan voinnin, ongelmat ja hoidon tarpeen lääkärille tarpeen mukaan, vähintään kerran vuodessa. Vastuuhoitajat huolehtivat lääkkeiden tilaamisesta ja reseptien uusittamisesta. Vastuuhoitajajien tehtävä on pitää lääkelistat ajan tasalla.
2. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat vastaavat hoitamiensa asiakkaiden lääkehoidon kokonaishoidosta ja sen toteutumisesta. Vastuuhoitajat toimivat lääkehoidon toteuttajina. Heidän tehtäviinsä kuuluu asukkaan lääkkeiden jako dosettiin asukkaan kotona tai lääkejakopisteessä asukkaan lääkelistan mukaisesti, sekä lääkehoidon toteutumisen seuraaminen sekä mahdollisten sivuvaikutuksien, interaktioiden, lääkkeiden päällekkäisyyksien tarkkaileminen. Vastuuhoitajien tulee huomioida ja selvittää mm. asukkaan itsehoitolääkkeet, sekä varmistaa että asukkaan lääkehoito toteutuu lääkemääräysten mukaisesti niin, että vanhus saa oikean lääkkeen ja annoksen, oikeassa muodossa, oikeana ajankohtana sekä oikealla annostelutekniikalla.
3. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat huolehtivat koneelliseen lääkejakoon liittyvistä toimenpiteistä palvelun toteuttamiseksi.
4. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat vastaavat yksikössä säilytettävistä lääkkeistä ja lääkekaappien asianmukaisesta kunnosta ja huolehtivat vanhentuneiden lääkkeiden palauttamisen apteekkiin.

5. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat ohjaavat ja neuvovat tarvittaessa asiakkaan lääkehoitoon liittyvissä asioissa muuta hoitohenkilökuntaa, sekä huolehtivat lääkelistojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta tekemällä lääkemutokset välittömästi lääkelistaan.

6. Erityistehtäviä ovat lähihoitajien ja perushoitajien lääkehoidon perehdytyksestä vastaaminen ja näyttöjen vastaanottaminen. Vastuuhoitaja varmistaa tiimin muun ammattihenkilöstön lääkehoidon osaamisen lääkehoidon lupakäytäntöjen avulla sekä toimii opiskelijoiden ohjaajana lääkitykseen liittyvissä asioissa.

7. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat tuntevat tiiminsä asiakkaiden lääkityksen erityispiirteet, huolehtivat lääkehoidon vaikutusten seurannasta ja jatkuvuudesta. Sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien tulee pitää yllä omaa lääkehoidon osaamistaan, opastaa ja ohjata tiimin muita työntekijöitä sekä tuoda tiimille uutta ajantasaista tietoa lääkehoidosta. Heidän tulee tuntea tavallisimpien lääkkeiden normaaliannoksen vaikutukset ja huomioida ja raportoida mahdollisia sivuvaikutuksia ja kirjata ne pegasokseen.

Viola-kodin toimipisteissä sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat tekevät pääasiassa päivätyötä, mutta myös hoitotyötä tarvittaessa muissakin vuoroissa. He ovat päävastuussa lääkäripäivästä ja vastaavat oman vastualueensa asukkaiden lääkitysasioista. Molempien lääkäreiden vastaanoton tilaaminen tapahtuu vastuusairaanhoitajien kautta. Sairaanhoitaja on pääsääntöisesti mukana lääkärin vastaanotolla ja kotikäynneillä. Sairaanhoitaja voi tarvittaessa konsultoida arkipäivisin omalääkäreitä. Iltaisin, viikonloppuisin ja yöaikaan hoitohenkilökunta voi konsultoida lääkeasioissa Acutan päivystyksen päivystävää lääkärinä.

Vastuuhoitajat toimivat yhdyshenkilöinä apteekin ja asukkaan välillä. He saavat tiedot apteekista ja informoivat muuta henkilöstöä. He huolehtivat, että lääkekaapissa on asukkaille oikeat lääkkeet ja tilaavat peruslääkevalikoimaan kuuluvat lääkkeet talolle. Sekä tarkkailevat säännöllisesti lääkkeiden säilytykseen liittyvää lämpötilaseurantaa. Lääkepoikkeamien selvittely kuuluu vastuuhoitajien tehtäviin. Viola-kodin toimipisteissä sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat voivat tilata lääkkeitä, saattaa ne käyttökuntoon ja jakaa potilaskohtaisiksi annoksiksi. Sekä toteuttaa luonnollista tietä annettavaa lääkehoitoa, antaa injektioita (ihon alle= SC, lihakseen = IM)

Tilapäisillä ja lyhytaikaisilla sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan sijaisilla lääkehoitoon osallistumisen edellytykset ovat samat kuin vakituisella henkilöstöllä. Jos tilapäinen tai lyhytaikainen terveydenhuollon ammattihenkilö osallistuu luvanvaraisen lääkehoidon toteutukseen, tulee hänellä olla ko. toimintaan oikeuttava kirjallinen lupa.

APUHOITAJA/PERUSHOITAJA/LÄHIHOITAJA (NIMIKESUOJATUT TERVEYDENHUOLLON AMMATTIHENKILÖT)

Viola-kodin toimipisteissä nimikesuojatun hoitajan lääkehoidon osalta:

Lääkehoitoluvan saatua he voivat toimia lääkehoidon toteuttajana ja opiskelijoiden ohjaajana. Saavat jakaa asiakkaan lääkkeet dosettiin asiakkaan kotona tai lääkejakopisteessä asiakkaan lääkelistan mukaisesti. Antaa lääkkeitä luonnollista tietä esimerkiksi: silmätipat silmään, korvatipat korvaan, tabletit ja yskänlääkkeet suuhun, resoribletit kielen alle, peräpuikot peräsuoleen, vagitoriot emättimeen ym. He saavat pistää injektioita ihon alle esimerkiksi insuliini ja Klexane. Sairanhoitajat ja terveydenhoitajat varmistavat osaamisen näyttökokeella ja lisäkouluttavat tarvittaessa.

Hoitajan tulee seurata lääkehoidon toteutumista ja mahdollisia sivuvaikutuksia, interaktioita sekä lääkkeiden päällekkäisyyksiä. Hoitajan täytyy huomioida ja selvittää mm. asiakkaan itsehoitolääkkeet, sekä varmistaa että asiakkaan lääkehoito toteutuu lääkemääräysten mukaisesti huomioiden lääkkeiden antotapa/muoto.

Pitkäaikaisilla sijaisilla lääkehoitoon osallistumisen edellytykset ovat samat, kuin vakituisella henkilöstöllä. Jos sijainen osallistuu luvanvaraisen lääkehoidon toteutukseen, tulee hänellä olla kyseiseen toimintaan oikeuttava kirjallinen lupa.

LÄÄKEHOITOON KOULUTTAMATON HENKILÖSTÖ; KODINHOITAJA, KOTIAVUSTAJA

Palvelutalossa lääkehoitoon osallistuu myös kodinhoitajia, kotiaavustajia ja keittiöhenkilökuntaa, jotka antavat valmiiksi annostellut lääkkeet asiakkaalle. Heidän tehtäviinsä kuuluu tiedottaa lääkehoidon luvan omaaville asiakkaan voinnin muutoksista tai lääkehoitoon liittyvistä muista asioista. Viola-kodin toimipisteissä kodinhoitajat voivat käytyään lääkehoidon lisäkoulutuksen ja saatuaan lääkehoitoluvan jakaa lääkkeitä ja antaa niitä luonnollista tietä

OPISKELIJAT

Toimiessaan harjoittelijana opiskelija vastaa ohjaajansa valvonnassa hoitamiensa asiakkaiden lääkehoidosta. Opiskelija seuraa asiakkaiden lääkehoidon vaikutusta ja jatkuvuutta ohjaajansa opastamana. Opiskelija pitää yllä omaa lääkehoidon osaamistaan. Opiskelija on velvollinen esittämään todistuksen suorittamistaan lääkehoidon opinnoista ja niistä suoriutumisestaan.

Toimiakseen sairaanhoitajan sijaisena terveydenhoitajaksi tai sairaanhoitajaksi opiskelevalla tulee olla kyseisestä tutkinnosta 150–180 opintopistettä. Toimiakseen lähi- tai perushoitajana terveydenhoitajaksi tai sairaanhoitajaksi opiskelevalla tulee olla koulutuksesta suoritettuna 90–120 opintopistettä. Toimiakseen lähihoitajan sijaisena lähihoitajaopiskelijaksi opiskelevalla tulee olla koulutuksesta suoritettuna 120–180 opintopistettä.

Suoritetut opinnot tarkistetaan opintosuoriteotteesta. Esimies huolehtii tarvittavat lupatodistukset. Työvuorotaulukon tekijä tarkistaa, että joka työvuorossa on osaavaa henkilökuntaa.

Kaikkien lääkehoitoon osallistuvien lääkehoidon osaamiseen kuuluu myös lääkkeiden vaikutusten ja turvallisuuden seuranta. Tärkeää on asiakkaan neuvonta ja ohjaus sekä lääkkeiden annostelussa ja otossa avustaminen tarvittaessa. Hoitaja huolehtii asukkaiden lääkkeiden asianomukaisesta säilytyksestä ja lääkkeenantoon liittyvästä hygieniasta .

5 LUPAKÄYTÄNNÖT

Osa hoitohenkilökunnan toteuttamasta lääkehoidosta on luvanvaraista ja lupatodistus on voimassa Viola-kodissa ja Willa-Violassa. Jokaisen työntekijän perusvalmiudet kartoitetaan ja annetaan tarvittava perehdytys. Kirjallisen lääkehoitoluvan myöntää lääkäri (liite 5). Lääkehoitoluvat säilytetään toimistossa ja kaikilla lääkehoitoa toteuttavilla on kopio saamistaan voimassa olevista luvista.

5.1 Palvelutalon ja ryhmäkodin sairaanhoitajat/terveydenhoitajat (laillistetut terveydenhuollon ammattihenkilöt)

Palvelutalon lääkehoitoon osallistuvia laillistettuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä ovat lääkärit, sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat. Sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan peruskoulutus antaa valmiudet lääkkeiden tilaamiseen, käyttökuntoon saattamiseen ja lääkkeiden jakamiseen potilaskohtaisiksi annoksiksi. He saavat antaa lääkkeitä tabletteina, kapseleina, tippoina, voiteina, laastareina, peräpuikkoina, inhalaatioina, liuksena sekä pistää injektioita ihonsisäisesti, ihon alle ja lihakseen. (Veräjänkorva, O., Huupponen, R., Huupponen, U., Kaukkila, H-S. & Torniainen, K. 2006,41.)

Luvanvarainen lääkehoito

Kotihoidossa sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja antaa myös rokotteita, esimerkkinä influenssarokote syksyisin. Tarvittaessa osaaminen varmistetaan toisen sairaanhoitajan, terveydenhoitajan tai lääkärin toimesta ja lisäkoulututetaan tarvittaessa.

Marevan annostelulupa-an sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan on käytävä teoriakoulutus ja harjoittelukoulutus. Tällä hetkellä on suunnitteilla Marevan-koulutus vielä tämän vuoden aikana. Marevan-koulutuksen lisäksi toteutetaan käytännönharjoittelu yksilöllisesti lääkärin seurannassa. Käytännönharjoittelun ohjannut lääkäri kirjoittaa lausunnon ja allekirjoittaa lupatodistuksen.

5.2 Apuhoitaja/perushoitaja/lähihoitaja (nimikesuojatut terveydenhuollon ammattihenkilöt)

Perushoitajan ja lähihoitajan peruskoulutus antaa valmiudet lääkkeiden jakamisen potilaskohtaisiin annoksiin, luonnollista tietä annettavaan lääkehoitoon sekä injektioihin ihon alle sekä lihakseen. Viola-kodin toimipisteissä kaikki edellä mainitut ovat luvanvaraisia ja tarvittavat tiedot ja taidot varmistetaan näytöillä. Tällä hetkellä Viola-kodin toimipisteissä eivät perushoitajat eivätkä lähihoitajat anna pistoksia lihakseen

Lähihoitajat- ja perushoitajat antavat hyväksyttävät näytöt kolme kertaa teveydenhoitajalle tai sairaanhoitajalle, jotka allekirjoittavat kirjallisen näyttölomakkeen (liitteet 3 ja 4). Perushoitaja ja lähihoitaja saa teoriakoulutuksen lääkityksestä sekä diabeteksen seurannasta ja hoidosta. Käytännön harjoittelu tapahtuu sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan seurannassa, jolloin samalla käydään tärkeimmät lääkehoitoon liittyvät asiat läpi annettujen ohjeiden mukaan.

Sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja kirjaa lausunnon ja allekirjoittaa lupatodistukseen. Lupatodistuksen hyväksyy lääkäri. Lupatodistuksen saanut perushoitaja ja lähihoitaja saa jakaa kotihoidossa PKV-lääkkeitä eli keskushermostoon vaikuttavia lääkkeitä ja huumausaineiksi luokiteltavia tabletteja sekä vaihtaa kipulaastarin esimerkiksi Durogesic-laastarin.

Perushoitajan ja lähihoitajan kirjallinen lupatodistus sekä s.c injektiolupa edellyttävät seuraavaa:

- 1.Hänellä on todistus suoritetusta terveydenhuollon perustutkinnosta.
- 2.Hän on suorittanut tarvittaessa lääkehoidon lisäkoulutusta ja antanut hyväksytyn osaamisen näytön lääkkeiden jakamisesta potilaskohtaisiin annoksiin ja lääkkeiden antamisesta potilaalle luonnollista tietä sekä osaa antaa s.c injektion.
- 3.Hänellä on Valvira:n rekisteröinti nimikesuojatuksi terveydenhuollon ammattihenkilöksi.

5.3 Muu henkilöstö

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö saa antaa valmiiksi annostellut lääkkeet asiakkaalle. Hänen tulee varmistaa että lääkkeen saa oikea henkilö. Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö ei annostele kivunhoitoon tarkoitettuja opioidi -laastareita.

6 LÄÄKEHUOLTO

Lääkehuoltoa toteutetaan siitä annettujen määräysten mukaisesti (Lääkelaitoksen määräykset 5/2001 ja 5/2002).

6.1 Peruslääkevalikoima

Viola-kodin toimipisteissä löytyy peruslääkevalikoimasta ja niiden käyttötarkoituksesta lista lääkekaapin sisäpuolelta. Viola-kodin ja Willa-Violan peruslääkevalikoima on kotihoidon vastaavan lääkärin suosittama. Lääkkeet on tarkoitettu saattohoitovaiheessa olevalle asukkaalle koviin läpilyöntikipuihin, hengenahdistukseen ja levottomuuteen. Tarkoituksena olisi, että asukkaita ei tarvitsisi riittämättömän kipulääkityksen vuoksi lähettää sairaalaan kuolemaan, vaan he voisivat vietää elämänsä viimeiset vaiheet tutussa ja turvallisessa ympäristössä.

Lääkemääräyksen tekee aina lääkäri. Ennakoitavissa tapauksissa lääke voidaan laittaa valmiiksi tarvittavaksi asukkaan lääkelistaan. Yllättävissä tapauksissa konsultoidaan Acutan päivystävää lääkäriä ja ilmoitetaan mitä saattohoitovaiheen lääkkeitä tai valmiita reseptejä meiltä löytyy. Lääkkeet ja reseptit säilytetään lukollisessa huoneessa, lukollisen kaapin sisällä olevassa erillisessä lukittavassa lääkekaapissa. Lääkekaappien avaimet säilytetään lukollisessa huoneessa ja lukollisessa laatikossa. Koviksi kipulääkkeiksi luokitelluista lääkkeistä tulee annon jälkeen täyttää asianmukaisesti nk. kulutuskortti.

6.2 Lääkkeiden tilaaminen ja toimittaminen apteekista

Viola-kodin toimipisteiden asukkaita ohjataan käyttämään omaa sopimusapteekkiä lääkehoidon kokonaisseurannan hallitsemiseksi. Viola-kodin toimipisteiden asukkaista suurin osa on tehnyt asiakkuussopimuksen Sammon apteekin kanssa ja käyttää sen palveluita. Sammon apteekista annetaan lääkkeiden säilytykseen ja käsittelyyn liittyviä ohjeita ja muuta lääkeinformaatiota. Apteekki tiedottaa lääkkeisiin liittyvistä tuotevirheistä ja niiden edellyttämistä toimenpiteistä sekä lääkkeisiin liittyvistä muutoksista kuten koostumuksen tai säilytys- ja käsittelyohjeiden muutoksista.

Asiakas tekee halutessaan apteekin kanssa sopimuksen myös koneellisesta lääkejaosta. Apteekki säilyttää asiakkaan reseptit ja uusituttaa ne lääkäriellä tarvittaessa puhelimitse tai toimittaa reseptit Viola-kodin toimipisteisiin uusittavaksi. Koneellinen lääkejako palveluna sisältää myös sen, että apteekissa tarkistetaan mahdolliset lääkkeiden vakavat interaktiot ja päällekkäisyydet. Koneellisesta lääkejakelusta on tarkemmat ohjeet Viola-kodin perehdytyskansiossa.

Lääkkeet toimitetaan Sammon-apteekista toimipisteisiin kirjallisen tilauksen tai faxin perusteella. Lääkkeitä saavat tilata sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat. Lääkkeet toimitetaan apteekista valmistajan alkuperäispakkauksissa jakamattomina tai apteekki toimittaa asiakkaalle kahden viikon välein valmiiksi annostellut lääkkeet annospusseissa. Lääkkeet toimitetaan yksiköihin lääkekuljetuslaukuissa. Kylmäsäilytystä vaativia tuotteita toimitettaessa lääkekuljetuksen päällä on tästä merkintä. Toimipisteessä huolehditaan lääkkeiden siirtämisestä lääkekaappeihin oikeaan säilytystilaan viivytyksettä. Lääkkeen käyttökuntoon saattaminen tehdään mahdollisimman pitkälle apteekissa.

6.3 Lääkkeiden säilytys Viola-kodissa ja Willa-Violassa

Lääkkeitä säilytetään lukitussa huoneessa lukittavissa lääkekaapeissa tai jääkaapissa. Lääkkeet säilytetään erillään muista tuotteista ja välineistä. Lääkekaapin avaimet ja kulunvalvonta pyritään järjestämään niin, että asiattomat eivät pääse käsittelemään lääkkeitä. Avainten säilytyspaikka on kaikkien lääkehoitoon osallistuvien tiedossa.

Asiakkaan lääkkeet tulee aina pääsääntöisesti säilyttää hänen kotonaan ja mikäli mahdollista, lukollisessa kaapissa. Ryhmäkodeissa tehostetussa palveluasumisessa olevien asiakkaiden lääkkeitä säilytetään päivystyshuoneessa erityisistä, esimerkiksi muistamattoman asiakkaan kohdalla. Kotihoidossa on tärkeää kiinnittää huomiota potilaiden, omaisten ja henkilökohtaisten avustajien riittävään ohjaukseen ja neuvontaan, jotta potilaan lääkkeet eivät joutuisi väriin käsiin. Erityisesti huolehditaan, että PKV-lääkkeet ja varsinaiset huumausaineet pidetään poissa sivullisten ulottuvilta väärinkäytön välttämiseksi. Lääkevalmisteet tulee aina säilyttää valmistajan ilmoittamassa lämpötilassa ja säilytyslämpötiloja on seurattava toimistotiloissa ja asiakkaan kotona.

6.3 Lääkkeiden palauttaminen ja hävittäminen

Yksiköiden ja asiakkaiden käyttämättä jääneet, väärin tilatut, vanhentuneet, käyttökelvottomat tai käyttökieltoon asetetut lääkkeet palautetaan apteekkiin. Lääkepalautuksissa käytetään suljettuja lääkekuljetuspusseja. Yksiköissä kuljetusta odottavat lääkekuljetuspussit on säilytettävä niin, etteivät asiattomat pääse niitä käsittelemään.

Asiakkaan reseptilääkkeet ovat vain hänen henkilökohtaiseen käyttöönsä tarkoitettuja ja asiakkaan kuoltua ne palautetaan apteekkiin hävitettäväksi. Myös reseptit hävitetään. Erityistä tarkkuutta on noudatettava PKV-lääkkeiden osalta.

7. LÄÄKKEIDEN JAKAMINEN JA ANTAMINEN

Tampereen kaupungin kotihoidosta vastaava lääkäri suosittaa koneellista lääkejakoja. Suurin osa palvelutalon niistä asukkaista, jotka eivät itse huolehdi lääkityksestään, ovat tällä hetkellä koneellisessa lääkkeenjakelessa. Uusien asukkaiden muuttaessa palvelutaloon heitä suositellaan siirtymään koneellisen annosjakelun piiriin, mikäli he eivät itse huolehdi lääkkeiden jaosta ja lääkkeiden ottamisesta.

Jokaisen asiakkaan kohdalla on mietittävä asukaskohtaisesti, kuinka lääkehoito tapahtuu turvallisesti potilaan kotona esimerkiksi muistamattoman vanhuksen tai lääkkeitä väärinkäyttävän vanhuksen kohdalla. Tärkeää on huomioida se, että jos asiakas ottaa itse lääkkeen dosetista tai lääkelasista, ne tulee varmasti otettua, ettei lääkkeitä kerääny ylimääräisiä. Avustavat hoitajat ovat velvollisia ottamaan heti yhteyttä sairaanhoitajaan/lääkäriin asiakkaan vointiin ja lääkehoitoon liittyvissä asioissa.

Osalle asukkaista lääkkeet jaetaan hoitajan huoneessa tai asiakkaan kotona lääkedosettiin viikoksi tai kahdeksi kerrallaan alkuperäisen kirjallisen lääkemääräyksen mukaisesti. Lääkejaon suorittaa aina lääkehoitoluvan omaava hoitaja. Perustelluista syistä asiakkaiden lääkkeet säilytetään ja jaetaan päivystyksessä.

Lääkkeiden jaon tulee tapahtua mahdollisimman rauhallisessa, häiriöttömässä ja puhtaassa ympäristössä. Lääkehoitoa toteuttava hoitaja varmistaa aina lääkkeen annon ja jaon yhteydessä, että lääke on säilytetty oikein ja on voimassa. Kun lääkkeet on jaettu dosettiin, lääkkeenjaon suorittanut hoitaja tarkistaa vielä, että ne ovat oikein. Lukitussa hoitajien huoneessa tai asiakkaan kotona säilytetään kahden viikon ajaksi tarkoitetut annosjakelulääkkeet ja erillisen määräyksen mukaan annosteltavat lääkkeet, jotka eivät sovellu koneelliseen annosjakeluun sekä asukkaan tarvittavat lääkkeet.

Luonnollista tietä annosteltavien lääkkeiden tablettien, kapseleiden, tippojen, voiteiden, laastareiden, peräpuikkojen, inhalaatioiden ja liuosten antamisessa noudatetaan oikeaa antotekniikkaa ja lääkkeeseen liittyviä erityisiä ohjeita sekä aseptisia työtapoja. Hoitajan tulee aina varmistaa, että oikea vanhus saa oikean lääkkeen. Säännöllisen lääkityksen lisäksi hoitaja voi antaa asukkaalle hänelle määrättyjä tarvittavia reseptilääkkeitä asiakkaan pyynnöstä sekä oman ammattitaidon ja harkinnan mukaan. Myös käsikauppalääkkeitä voi tilapäisesti antaa asukkaalle hoitajan harkinnan mukaan. Tällöin hoitajan on tunnettava kyseisen valmisteiden annossuositukset ja vasta-aiheet, esimerkiksi ummetukseen laksatiivit tai kipuun parasetamoli.

Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat tekevät säännöllisesti kotikäyntejä asukkaan voinnin ja lääkehoidon turvaamiseksi. Sairaanhoitajille ja terveydenhoitajille kuuluu lääkehoidon ohjaus ja neuvonta lääkehoidon toteutukseen osallistuville. Kaikkien lääkehoitoon osallistuvien kuuluu myös seurata annetun lääkkeen vaikutuksia.

Palvelutalon asukkailla on runsaasti vaikeita kroonisia kipuja, jotka heikentävät elämän laatua ja toimintakykyä. Kipuja joudutaan joskus hoitamaan huumelääkkeisiin luokiteltavilla kipulääkkeillä. Apteekin lääkejaon myötä näiden lääkkeiden säilytys kotona on vähentynyt. Sairaanhoitajan tulee huolehtia, että asiakkaalla ja muilla hoitoon osallistuvilla on tarvittavat tiedot PKV-lääkkeistä tai varsinaisista huumausaineista. Tarvittaessa tulostetaan ”Terveysportin” Pharmaca Fennicasta tiivistelmä ja selosteosa lääkkeen tiedoista lähihoitajille tai vanhuksen kotiin. Kipulaastarin, esimerkiksi Durogesic-laastarin saa vaihtaa potilaalle nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö, jolla on lupatodistus lääkkeiden jaosta. Laastarin vaihtaja varmistaa, että vanha laastari poistetaan ja hävitetään oikealla tavalla. Tällaisilla asiakkailla täytetään kotona erillinen lomake (liite 7), johon merkitään lääkkeen nimi, laastarin vaihtopäivä ja kellonaika sekä lääkkeen antaja.

8 ASIAKKAAN INFORMOINTI JA NEUVONTA

8.1 Lääkäri

Lääkäri pyrkii edistämään asiakkaan hoitomyöntyvyyttä selkokiehisen informaation avulla. Lääkehoidon tavoitteista ja vaikutuksista sekä asiakkaan voinnin kannalta merkittävimmistä mahdollisista sivuvaikutuksista informoidaan asiakasta, omaista ja hoitajia. Asiakasta motivoidaan lääkkeen ohjeen mukaiseen käyttöön ja kehotetaan tarvittaessa kysymään lisää. Tärkeää on, että asiakas ymmärtää annetun ohjauksen.

Mikäli asiakas myöhemmin haluaisi keskeyttää lääkityksen, häntä kehotetaan ensin neuvottelemaan tiimin sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan kanssa asiasta, jotka konsultoivat lääkäriä. Asiakasta ja omaista on informoitava poikkeavan kalliista lääkkeistä ja mahdollista taloudellisista tuista, joita lääkehoitoon voidaan saada.

8.2 Viola-koti ry:n hoitohenkilökunta

Lähetäessä asiakasta palvelutalosta toiseen hoitoyksikköön tulee asiakkaan tiedot olla ajantasalla. Asiakkaan mukaan laitetaan epikriisi, lääkelista ja terveystietokortti. Mikäli mukaan lähetetään lääkedosetti tai annosjakelulääkkeet, niiden sisältö on tarkistettava ja niissä on oltava asiakkaan nimi selkeästi. Muut mukaan otettavat lääkkeet esimerkiksi suihkeet tai silmätipat on oltava nimettynä ja mukaan on laitettava annosteluohjeet. Lääkehoidosta raportoidaan myös soittamalla vastaanottavaan yksikköön vastuuhoidajan toimesta, jos lääkehoidon toteutuksessa on jotakin erikoista.

Asiakkaan kotiutuessa sairaalasta palvelutaloon varmistetaan, että palvelutaloon tulee ajan tasalla oleva lääkelista ja tiedot voinnista. Asiakkaan kotiutuessa sairaalasta mahdolliset lääkemuutokset asiakkaan lääkkeisiin ja lääkekorttiin tekee sairaanhoitajat tai terveydenhoitajat. He tiedottavat muutoksista eteenpäin tarvittaville tahoille, muille hoitajille, omaisille ja apteekkiin koneellisen lääkejakelun järjestämiseksi. Tarvittaessa ollaan yhteydessä kotiuttavaan yksikköön lääkehoidon toteutuksen selventämiseksi.

Sairanhoitajat ohjaavat sekä neuvovat asiakasta ja omaisia lääkehoitoon liittyvissä asioissa, joita ovat mm. seuraavat: Vastuukysymykset, apteekkiasiat, lääkkeiden sivu- ja yhteisvaikutukset, oikea annostus ja ottotekniikka, luontaistuotteiden ja käsikauppatavaroiden yhteiskäyttö lääkelistan lääkityksen kanssa, reseptien uusiminen, kelan etuudet ja toimeentulotuen hakeminen suuriin lääkekustannuksiin.

9 LÄÄKEHOIDON VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Lääkäri tapaa asukkaan ja tarvittaessa omaiset vähintään kerran vuodessa, sekä asukkaan voinnin muuttuessa useimmin. Lääkäri arvioi lääkehoidon tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta sekä mahdollisia haittavaikutuksia. Arviota tekevät myös vanhus itse, hoitajat ja omaiset. Lääkehoitoon liittyvät laboratorioseurannat otetaan lääkärin määräämin aikaväleihin. Laboratoriovastausten pohjalta ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin esimerkiksi lääkityksen tai annostuksen muuttamiseksi. Tehostetussa palveluasumisessa olevien asukkaiden vointi käydään läpi lähes joka lääkärikäynnillä.

Sairaanhoitaja ja terveydenhoitajat huolehtivat laboratiopyyntöjen oikean aikaisesta tilaamisesta. Verikokeilla seurataan esimerkiksi INR-arvoja ja verensokeritasoa. Myös asukkaiden painoa, ihon kuntoa ja verenpainetta tulee seurata säännöllisesti .

Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat kirjaavat asukkaan lääkekorttiin asukkaan lääkeallergiat. Lääkehoidon toteutuksen kaikissa vaiheissa on keskeistä, että lääkehoidon toteuttaja on henkilö, jolla on tehtävään edellyttämä koulutus, osaaminen ja lupa. Lääkehoidon toteuttaja vastaa tiedon eteenpäin menemisestä. Sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien tulee tarkistaa oudon lääkkeen vaikutukset. Tarvittaessa sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat ottavat yhteyden lääkäriin.

10 DOKUMENTOINTI JA TIEDONKULKU

Viola-koti ry:ssä noudatetaan kirjaamisessa ja asiakirjoihin tehtävissä merkinnöissä annettuja säädöksiä. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992, STM:n asetus potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä 99/2001. Viola-kodin toimipisteissä on käytössä sähköinen Pegasos potilastietojärjestelmä. Pegasos-potilastietojärjestelmässä on tällä hetkellä tiedot niistä asukkaista, jotka ovat Tampereen kaupungin ostopalveluasukkaita Viola-kodin toimipisteissä. Lääkäri kirjaa lääkemääräyksen asiakkaan tietoihin sähköiseen potilasjärjestelmään Pegasokseen tai asukkaan papereihin YLE-lehdelle, jonka mukaan sairaanhoitajat tai terveydenhoitajat tekevät asiakkalle lääkekortin. Lääkehoitoa koskeva kirjallinen määräys tulee olla kirjattu tavalla, joka ei anna mahdollisuutta väärään tulkintaan. Lääkehoidon toteuttaja vastaa tiedon eteenpäin menemisestä. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat kirjaavat lääkemuutokset asukkaan lääkekorttiin. Lääkärin suullisen määräyksen vastaanottanut sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja kirjaa määräyksen asiakkaan tietoihin. Asiakkaan tietoihin erityishuomiot kohtaan kirjataan myös määräysajankohta, määräyksen antaja ja vastaanottaja sekä se, että kyseessä on esimerkiksi puhelinmääräys.

Yksityisasukkailla on oma asiakaskansio ja kirjausjärjestelmä. Asiakastietoja käyttävät lääkäri, sairaanhoitajat, terveydenhoitajat ja asukkaan hoitoon osallistuvat hoitajat. Asukkaalla, jonka lääkityksestä hoitajat huolehtivat, on paperiversiona lääkelista, josta selviää asukkaan nimi, määrätyn lääkkeen nimi, määrä, lääkemuoto ja vahvuus, kerta- ja vuorokausiannos, annostelutapa, antopäivä ja aika. Myös tarvittava lääkitys on kirjattuna lääkelistassa ja tarvittavan lääkkeen anto ja lääkkeen vaikutuksen seuranta kirjataan asiakkaan päivittäisiin erityishuomioihin.

Sairaanhoitajat tai terveydenhoitajat konsultoivat tarvittaessa lääkehoidon vaikutuksista lääkäriä ja tiedottavat muita hoitoon osallistuvia lääkehoitoon liittyvistä asioista. Lääkärinä konsultoidessa suullisesti, lääkehoitoon liittyvät merkinnät kirjataan asiakkaan tietoihin. Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat tiedottavat annosjakeluun kuuluvien asiakkaiden lääkemuutoksista apteekkiin. Asiakkaan siirryessä hoitopaikasta toiseen kiinnitetään huomiota tiedonsiirtoon.

11 SEURANTA- JA PALAUTEJÄRJESTELMÄT

Lääkehoidon käytännön toteuttamista seurataan säännöllisesti .

Jos asiakkaalle annetaan väärää lääkettä tai annostelussa tapahtuu virhe, asian havainnut ilmoittaa siitä välittömästi asiakkaan hoitavalle lääkärille tai Acutan päivystävälle lääkärille iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Viola-kodin toimipisteissä on käytössä vaaratapahtumien raportointijärjestelmä. Hoitajat täyttävät tarvittaessa lääkepoikkeamakaavakkeen (liite 8). Mahdolliset lääkehoitovirheet käsitellään hoitajapalaverieissa, tavoitteena on virheistä oppiminen .

12 TYÖRYHMÄ

Lääkehoitosuunnitelman on laatinut erikoissairaanhoitaja Eija Myllymäki yhteistyössä työryhmän kanssa, jonka jäseninä olivat Palvelutalon johtaja Aino Kantojärvi, palvelupäällikkö Niina Peltokangas, terveydenhoitaja Kaisa Leskinen, terveydenhoitaja Merja Pekkanen ja sairaanhoitaja Tarja Ketola. Suunnitelman ovat arvioineet ja hyväksyneet lääkärit Elisa Marjamäki ja Antti Mäkelä.

LÄHTEET

Sosiaali- ja terveysministeriö:

Sosiaali- ja terveysministeriö kantaa vastuuta suomalaisten hyvinvoinnista huolehtimalla sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuudesta sekä takaamalla toimeentuloturvan.

www.stm.fi , luettu 10.1.2008.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2006. Turvallinen lääkehoito. Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:32. 2006. Yliopistopaino, Helsinki.

Veräjänkorva, O., Huupponen, R., Huupponen, U., Kaukkila, H-S. & Torniainen, K. 2006. Lääkehoito hoitotyössä. Porvoo: WSOY.

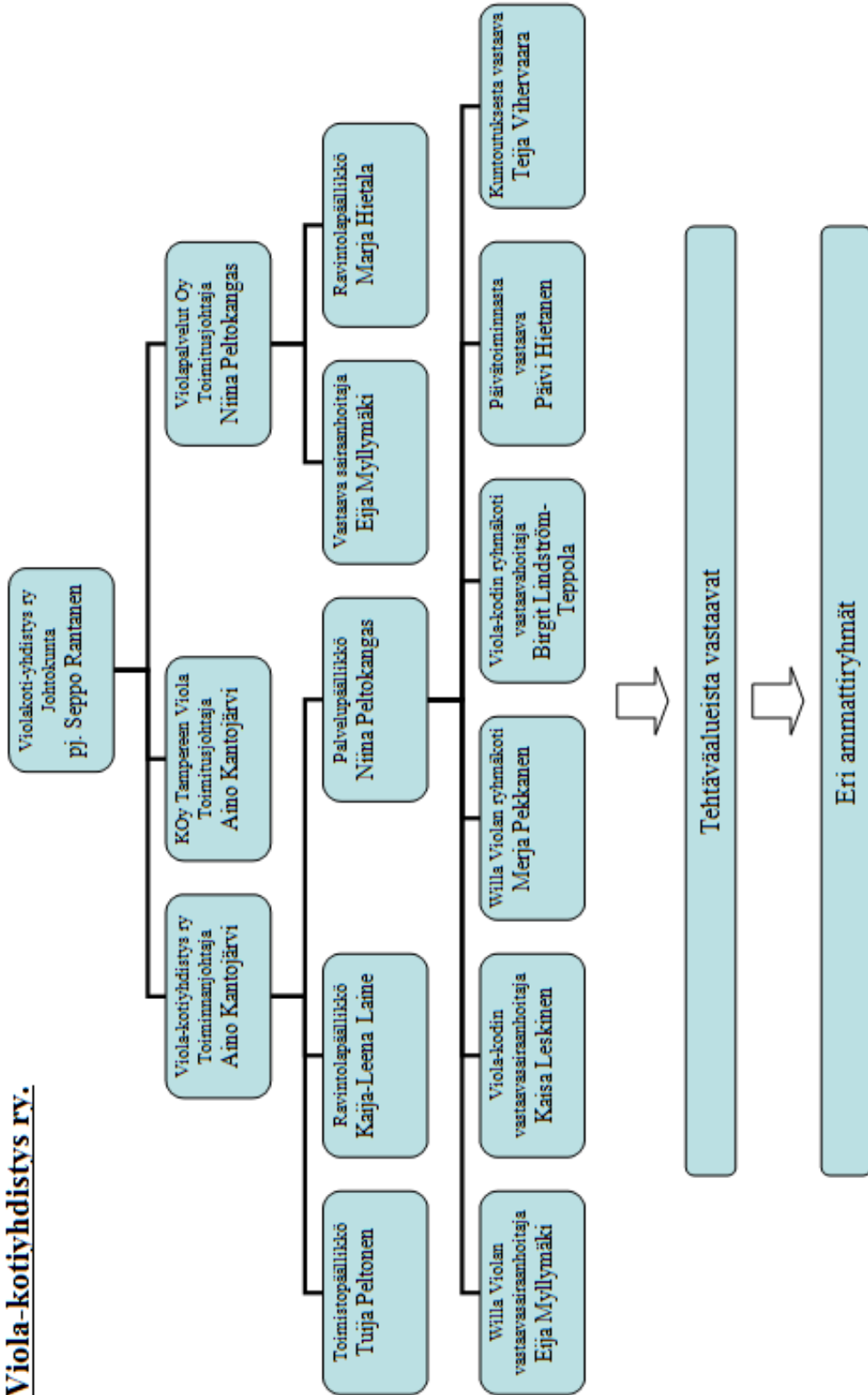
Viola-kodin vuosikertomus 2008, Viola-koti ry.

LIITTEET

- Liite 1 VIOLA-KOTI RY:N ORGANISAATIOKAAVAKE
- Liite 2 ROKOTUSLUPA
- Liite 3 LÄÄKEENANTOLUVAN SAAMISEKSI TARVITTAVAT NÄYTÖT 1
- Liite 4 LÄÄKEENANTOLUVAN SAAMISEKSI TARVITTAVAT NÄYTÖT 2
- Liite 5 LÄÄKEHOITOLUPA
- Liite 6 KIPULAASTARI LOMAKE
- Liite 7 VOIMAKAS KIPULÄÄKE LOMAKE
- Liite 8 ILMOITUS LÄÄKEPOIKKEAMASTA

.

Viola-kotiyhdistys ry.

MYÖNNÄN _____ LUVAN:

ANTAA ROKOTUKSIA IHONALAISINA INJEKTIOINA

KYSEISEEN TEHTÄVÄÄN HÄN ON SAANUT
TERVEYDENHOITAJAN/SAIRAAHOITAJAN PEREHDYTYKSEN JA
ANTANUT HYVÄKSYTTÄVÄT NÄYTÖT.

LUPA KOSKEE VIOLA-KOTI RY:N TOIMIPISTEITÄ _____

TAMPERE _____

YLEISLÄÄKÄRI

LÄÄKKEENANTOLUVAN SAAMISEKSI TARVITTAVAT NÄYTÖT 1

NIMI JA AMMATTINIMIKE

SYNTYMÄAIKA

--

LÄÄKKEENJAKO DOSETTIIN :

PVM.

PAIKKA

HYVÄKSYJÄ
(allekirjoitus, nimen
selvennys ja ammattinimike)

INSULIININ PISTOSHOITO :

PVM.

PAIKKA

HYVÄKSYJÄ
(allekirjoitus, nimen
selvennys ja ammattinimike)

KLEXANEN PISTOSHOITO :

PVM.

PAIKKA

HYVÄKSYJÄ
(allekirjoitus, nimen
selvennys ja ammattinimike)

LÄÄKKEENANTOLUVAN SAAMISEKSI TARVITTAVAT NÄYTÖT 2

NIMI JA AMMATTINIMIKE

SYNTYMÄAIKA

--

KATETROINTI :

PVM.

PAIKKA

HYVÄKSYJÄ
(allekirjoitus, nimen
selvennys ja ammattinimike)

MUU:

PVM.

PAIKKA

HYVÄKSYJÄ
(allekirjoitus, nimen
selvennys ja ammattinimike)

MYÖNNÄN _____ LUVAN:

ANNOSTELLA JA JAKAA ASIAKKA ALLE SUUN KAUTTALÄÄKKEITÄ
ANNETTAVIA LÄÄKEAINEITA _____

ANNOSTELLA JA ANTAA SUUN KAUTTA TARVITTAVIA VOIMAKKAITA
KIPULÄÄKKEITÄ _____

ANTAA IHONALAISIA INJEKTIOITA _____

SUORITTAAN KERTAKATETROINTEJA _____

KYSEISEEN TEHTÄVÄÄN HÄN ON SAANUT
TERVEYDENHOITAJAN/SAIRAANHOITAJAN PEREHDYTYKSEN JA
ANTANUT HYVÄKSYTTÄVÄT NÄYTÖT.

LUPA KOSKEE VIOLA-KOTI RY:N TOIMIPISTEITÄ _____

TAMPERE _____

YLEISLÄÄKÄRI ANTTI MÄKELÄ

ILMOITUS LÄÄKEPOIKKEAMASTA

LÄÄKEPOIKKEAMA

MÄÄRÄÄMINEN JAKO ANTO KIRJAAMINEN SÄILYTYS

TAPAHTUMA-AIKA

TYÖVUORO: AAMU ILTA YÖ
VIIKONPÄIVÄ: PVM KLO:

MENIKÖ POIKKEAMA ASIAKKAALLE ASTI ?

EI KYLLÄ

LÄÄKEPOIKKEAMAN KUVAUS:

KUINKA TILANNE HOIDETTIIN ?

MIKSI NÄIN KÄVI ? MITÄ OLISI PITÄNYT TEHDÄ TOISIN ? ANNA HYVIÄ IDEOITA PAREMPAAN LÄÄKEHOITOON !

POIKKEAMAN KIRJASI:

PÄIVÄMÄÄRÄ: _____ NIMI: _____